

УДК 378.147:001.891:005.336.2(045)
DOI 10.33251/2522-1477-2020-8-130-137

ФЕНЦИК Оксана Миколаївна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет
ORCID 0000-0002-0207-5255

ПИНЗЕНИК Олена Мафтеївна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет
ORCID 0000-0001-7224-941X

ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті автори звертають увагу на проблему формування дослідницьких умінь та навичок пошукової діяльності, а також застосування їх у різноманітних видах освітньої роботи. На основі аналізу науково-педагогічної літератури уточнено змістову сутність поняття «дослідницька компетентність», визначено її роль у фаховій підготовці здобувачів вищої освіти спеціальностей «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», «Початкова освіта» та «Дошкільна освіта».

***Ключові слова:** дослідницька компетентність; фахова підготовка; компоненти дослідницької компетентності; фахові компетентності.*

Постановка проблеми. Сучасний процес докорінного реформування і розвитку соціально-економічних умов Української держави вимагає здійснення компетентнісного підходу до проблеми підготовки здобувачів вищої освіти, формування їх особистісних професійних якостей, здібностей, загальних та фахових компетентностей. Саме це й зумовлює необхідність удосконалення процесу підготовки майбутніх конкурентоспроможних фахівців закладів освіти на принципах інноваційної педагогіки, що передбачає формування дослідницьких умінь та навичок пошукової діяльності, а також застосування їх у різноманітних видах освітньої роботи. Результатом фахової підготовки здобувача вищої педагогічної освіти мають бути сформовані інтегровані якості наставника, що максимально забезпечує набуття вихованцями знань, формування людських якостей особистості. Для успішного здійснення цього завдання важливою умовою є набуття спеціальних знань та вмінь дослідницької діяльності, потреби у її впровадженні в освітній процес, що і являє собою дослідницька компетентність. Саме дослідницька компетентність дає можливість майбутньому педагогу здійснювати пошукову діяльність на всіх етапах його становлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підготовка здобувачів вищої освіти як проблема була і залишається актуальною, про що свідчить аналіз психолого-педагогічних джерел. Зокрема, дослідниками детально розглядаються методологічні засади сучасної філософії освіти, підготовка фахівців у закладах вищої освіти, формування готовності здобувача вищої освіти до професійної діяльності, розвиток особистості майбутнього педагога тощо.

Разом з тим, значна увага приділяється й формуванню дослідницьких вмінь майбутніх фахівців різних галузей професійної освіти. Однак, аналіз теоретичних джерел засвідчує відсутність єдиного визначення даного поняття. Зокрема, Ю. І. Беляєв та Н. М. Стеценко розкривають поняття дослідницької роботи як однієї з форм організації наукового та дослідницького пошуку. Нарівні з дослідницькою роботою розглядається і дослідницька діяльність, що визначається як процес, який дозволяє охоплювати всі характерні діяльності з

отримання, обробки й розповсюдження нового. На основі цього було зроблено висновок про те, що «дослідницька діяльність» є більш ширшим поняттям, яке включає «дослідницьку роботу» [1, с. 189].

На недостатнє вивчення й використання дослідницької діяльності у процесі здобуття вищої освіти звертає увагу Т. Мишковська.

На основі проведених досліджень про формування дослідницько-педагогічних умінь студентів в умовах модульної організації процесу навчання вчена зазначає, що «для сучасного етапу розвитку педагогіки вищої школи України характерний пошук нових шляхів удосконалення навчального процесу. Сьогодні технологіям навчання, що використовуються у вищій педагогічній школі, ще здебільшого притаманний характер, який недостатньо стимулює самостійну дослідницько-творчу діяльність студентів і нівелює їх інтелектуальну активність, тому вимагає розв'язання суперечностей між вимогами держави до якості підготовки педагогічних кадрів для системи неперервної освіти, а відповідно, до навчального процесу вищої педагогічної школи – з одного боку, і недостатньою спроможністю традиційної системи вищої педагогічної освіти задовольнити їх – з іншого» [4, с. 7].

У дослідженнях автор доводить, що подолання даних проблем можна досягнути виключно за допомогою змін підходів до організації процесу навчання у закладах вищої освіти шляхом переходу до дослідницьких рівнів їх організації, а це в свою чергу забезпечить перехід на вищі, дослідницькі рівні його організації. Саме дослідницька діяльність зумовить формування вмінь студентів розв'язувати творчі задачі впродовж навчальної та майбутньої професійної діяльності. Розв'язання означених завдань Т. Мишковська пов'язує з можливостями модульної організації навчального процесу.

На організацію навчально-пошукової та дослідницької діяльності як складової інноваційного середовища звертають увагу О. М. Фенцик, Т. О. Атрощенко та О. М. Пинзеник, які переконливо доводять, що «рушійною силою оптимізації та інтенсифікації процесу підготовки майбутнього вчителя є створення інноваційного навчального середовища педагогічного вишу, його спрямованість на повноцінне поєднання наукової та навчальної роботи студентів, наближення освітнього процесу закладів вищої освіти до творчої діяльності, формування таких якостей особистості, які б забезпечували студентам успішну реалізацію у професії вчителя. Необхідно створити новий підхід до навчання як організації навчально-пошукової, дослідницької, навчально-ігрової, моделюючої діяльності; активного обміну думками, творчої дискусії» [7, с. 158].

У дослідженнях науковців Л. Горшкової та Л. Коваль відмічається, що науково-дослідна та навчально-наукова діяльність студентів повинна бути оптимізованою на основі чітко окреслених періодів її упровадження протягом усього терміну навчання у закладі вищої освіти. Дослідниками визначено формування дослідницької компетентності (початковий, спрямовувальний, діяльнісний, аналітичний, синтетичний, інтеграційний) згідно з віковими особливостями студентів і принципами поетапності та послідовності [3, с. 80].

Аналіз теоретико-методологічних досліджень даної проблеми дав можливість констатувати посилену увагу науковців до проблеми формування дослідницьких умінь, наявність окремих аспектів формування дослідницької компетентності без врахування її як умови ефективного здобуття вищої освіти. Необхідно звернути увагу на визначення сутності дослідницької компетентності здобувачів освіти, виявлення закономірностей її формування у процесі фахової підготовки. Не менш важливим є процес розробки форм та методів організації навчання, які б забезпечили оволодіння дослідницькою компетентністю.

Мета статті – уточнення змістової сутності поняття «дослідницька компетентність», визначення її ролі у фаховій підготовці здобувачів вищої освіти спеціальностей «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», «Дошкільна освіта» та «Початкова освіта», проектування шляхів її формування в освітньому процесі закладу вищої освіти під час вивчення дисциплін циклу загальної та фахової підготовки.

Виклад основного матеріалу. Основним завданням вищої педагогічної освіти є підготовка фахівців галузі «Освіта» та «Культура і мистецтво», які мають чіткі уявлення про

систематичний розвиток педагогіки як науки, дотримуються у професійній діяльності основних дидактичних принципів навчання та освіти, здатні до творчого наукового пошуку, спроможні вирішувати завдання щодо організації навчально-пізнавальної діяльності у закладах освіти, є конкурентоспроможними на ринку праці. Означені якості є визначальними у процесі набуття професійної компетентності здобувачами вищої освіти.

Поняття «Професійна компетентність» майбутніх професіоналів, які в змозі розв'язувати складні проблемні питання та завдання у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи або у процесі здобуття професійних знань та вмінь, здатність використовувати положення і методи бібліотечної, інформаційної та архівної справи характеризується ємністю та включає ряд компетентностей, серед яких найвищу позицію, згідно з Європейською системою кваліфікацій (ЕСК) посідає дослідницька.

Здатність до організації та проведення досліджень, що набувається у процесі фахової підготовки у закладі вищої освіти, є інтегративним утворенням і тісно переплітається з іншими складовими професійної компетентності. Як свідчать сучасні дослідження, дослідницька компетентність – це цілісна інтегративна якість особистості, що поєднує знання, уміння, навички, а також досвід діяльності дослідника. Окремо виділяється і ціннісне ставлення та особистісні якості, що виявляється в готовності й здатності розв'язувати завдання дослідницької діяльності для отримання нової інформації через використання методів науково-практичного пізнання, застосування творчого підходу в цілепокладанні, плануванні, прийнятті рішень, аналізі та оцінці результатів дослідницької діяльності [2, с. 60].

Виходячи з основних положень компетентнісного підходу, якість підготовки сучасного здобувача вищої освіти визначається як рівень розвитку професійних умінь та навичок і сформованості психологічної готовності до професійної діяльності. Таким чином, цілісна професійна компетентність фахівця дає йому можливість ефективно вирішувати коло професійних завдань, а дослідна компетентність є її складовою частиною. Через це формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів та фахівців бібліотечної справи передбачає перехід від навчальної діяльності до пошуково-дослідної і далі до професійної через ефективне розв'язання визначеного кола професійних завдань.

Дослідна діяльність у закладі вищої освіти є важливою умовою формування професійної компетентності майбутнього фахівця, так як під час дослідної роботи студента відбувається формування важливої якості сучасного фахівця – його дослідницької компетентності. Особливість професійної діяльності майбутніх фахівців полягає в тому, що для неї однаково важливими є і професійні знання, і знання фундаментальної науки, які зумовили вибір тієї чи іншої професії. А тому дослідницька компетентність формується також і в дослідницькій діяльності із загальних та фахових дисциплін, що передбачені освітньо-професійною програмою підготовки здобувача вищої педагогічної освіти. Це допомагає студентам у самостійній професійній діяльності донести загалу фундаментальні знання в конкретній науковій галузі, керувати науковою роботою.

Трактування поняття «дослідницька компетентність педагога» включає цілісну, інтегративну якість особистості, що поєднує в собі знання, уміння, навички, досвід діяльності педагога, ціннісні ставлення та особистісні якості і виявляється в готовності і здатності здійснювати дослідницьку діяльність з метою отримання нових знань шляхом застосування методів науково-педагогічного пізнання, застосування творчого підходу у плануванні, прийнятті рішень, аналізі та оцінці результатів дослідницької діяльності [5].

Щодо поняття «дослідницька компетентність працівника бібліотечної справи», то її сутність ґрунтується на основних положеннях стандарту підготовки бакалавра зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», що визначає перелік фахових компетентностей, сформований відповідно до сучасних тенденцій розвитку бібліотечно-інформаційної професії та вимог ринку праці. Найважливішими серед них є вміння: здійснювати відбір, аналіз, оцінку, систематизацію, моніторинг, організацію, зберігання, поширення й надання в користування інформації та знань у будь-яких форматах, використовувати методи систематизації, пошуку, збереження, класифікації інформації для різних типів контенту та носіїв [6].

Саме поняття визначається як внутрішня потреба здобувача вищої освіти в дослідницькій діяльності у процесі навчання, надання їй важливого місця у професійній діяльності.

Для представників обох галузей спільним у процесі здобуття вищої освіти є вміння володіти методологією науково-пошукової діяльності, спостерігаючи, аналізуючи, порівнюючи та узагальнюючи дані наукових положень, передбачати наслідки особистої наукової діяльності з фахових дисциплін, на основі чого висувати гіпотези, припущення, визначати передбачувані результати.

Результати вивчення досліджень проблеми дослідницької компетентності майбутніх фахівців різного профілю діяльності, врахування вимог освітньо-професійних програм здобувачів вищої освіти, дає можливість визначення дослідницької компетентності майбутніх педагогів та бібліотекарів як інтегративну якість особистості, яка характеризує готовність до вирішення дослідних (організаційно-керівних, проектних, пошукових) завдань через використання методів наукового пізнання, а також активне застосування діагностичного підходу у професійній діяльності, що виражається в єдності ціннісно-мотиваційного, когнітивного й операційного компонентів.

В основі дослідницької компетентності у першу чергу є вміння, що дозволяють виявляти проблему дослідження, на основі чого формується гіпотеза, підбираються ефективні методи організації та проведення дослідження, що дозволяє отримати та опрацювати отримані результати. Інтелектуальні та практичні вміння особистості, які є важливою умовою самостійного виконання дослідження, і є дослідницькими вміннями. У першу чергу вони сприяють можливості дослідника чітко формулювати актуальність проблеми, її значення на сучасному етапі розвитку науки та практики, визначати мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, а також робочу гіпотезу. На основі визначених положень дослідження планується та організовується експеримент, що передбачає використання методів наукового дослідження, на основі використання яких здійснюється теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка висунутої ідеї відповідно до теми досліджуваної проблеми. Необхідним при цьому є вміння аналізувати результати проведення всіх етапів дослідження, підведення результатів, здійснення висновків. Наявність відповідного рівня дослідницької компетентності виявляється й у вмінні брати участь в обговоренні проблемних питань, організувати дискусію, а також у узагальненні наукові дослідження у публікації чи виступі за результатами своєї наукової роботи.

Часто дослідницька діяльність ототожнюється з навчально-творчою діяльністю здобувачів вищої освіти, яка характеризується дотриманням чітко визначених вимог до організації та проведення наукових досліджень. Саме навчально-творча діяльність передбачає дослідження та створення оригінального продукту за допомогою використання дослідником знань, умінь і навичок пізнавальної діяльності, можливості перенесення їх в умови, що відрізняються від попередніх, здатності комбінування вже способів вирішення поставлених завдань, а також створення нових підходів до вирішення проблем.

До виконання завдань дослідницької діяльності ставляться відповідні вимоги. У першу чергу завдання мають бути максимально наближеними до процесу відповідної освітньої діяльності. Тема дослідження повинна відзначатися конкретністю, відповідати сучасному науковому рівневі її виконання у навчальній чи виробничій діяльності. Дослідницькі завдання мають поступово ускладнюватися відповідно до творчого характеру дослідної роботи. Участь здобувачів вищої освіти у такій роботі сприяє формуванню дослідницької самостійності, здатності до успішного розв'язання практичних завдань як у процесі навчання, так і під час професійної діяльності.

На основі аналізу практичної підготовки студентів закладів вищої освіти, ми дійшли висновку про те, що майбутнім фахівцям необхідно узагальнювати власний досвід, адже лише творчий спеціаліст прагне до дослідницької та пошукової діяльності, впроваджуючи нові досягнення науки, а також перевірити їх результативність на практиці. Досвід організації освітнього процесу також доводить, що на базі переважної більшості закладів вищої освіти діють студентські наукові товариства, лабораторії, наукові гуртки. З метою

самоосвіти, саморозвитку та підвищення ефективності навчання проводяться студентські науково-практичні конференції, тренінги, зустрічі із провідними науковцями, фахівцями різних галузей, створення та реалізація освітніх проектів тощо.

Однією з важливих ділянок дослідницької роботи є керівництво підготовкою студентських курсових проектів, бакалаврських та магістерських дипломних робіт, виконання завдань яких сприяє формуванню пізнавальних інтересів, а також систематизації студентських науково-дослідницьких і творчих здобутків. На даний час виникає необхідність удосконалення методичних рекомендацій щодо виконання робіт вказаного типу. Необхідно оптимізувати сам процес проведення експерименту на всіх його етапах, максимально наблизити результати дослідження до сучасних вимог освітнього процесу. Саме на це й має бути спрямована робота як фахівців бібліотечної справи, так педагогів. Особливої уваги вимагає використання сучасних технологій навчання та виховання, використання передового досвіду роботи закладів базової освіти.

Не менш важливим є й удосконалення методів, що сприятимуть формуванню інтересу до пошукової та дослідної діяльності здобувачів вищої освіти, а також діяльності, спрямованої на стимулювання та мотивацію відповідальності у самостійній освітній діяльності. Алгоритм пошуково-дослідної діяльності має поєднувати як самостійну діяльність здобувача під керівництвом педагога, так перетворення пошуку розв'язання проблеми на самостійне завдання з використанням евристичного прийому.

Необхідною умовою успішного формування дослідницької компетентності є максимальне забезпечення професійної спрямованості всіх загальних та фахових дисциплін освітньо-професійної програми підготовки. Проведення лекційних та практичних занять передбачає виконання студентами творчих та дослідницьких завдань, під час виконання яких формуються відповідні пошукові вміння. У свою чергу самостійна робота як важливий вид навчально-пізнавальної діяльності передбачає різноманітні види дослідницької діяльності, серед яких найбільш поширеними є збір наукової інформації, вивчення передового досвіду, проектування роботи на основі здобутих теоретичних знань, моделювання професійної діяльності тощо.

З метою удосконалення всіх компонентів дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти нами було удосконалено структурування теоретичного змісту та практичної складової дисциплін фахового спрямування, що передбачало детальне оволодіння студентами інформацією про теоретичні основи організації дослідницької діяльності, різноманітні форми виконання дослідницьких завдань під час організації та проведення аудиторних занять, проходження практики в закладах освіти. Спостереження за діяльністю майбутніх педагогів дали можливість зробити висновок, що під час практики щоденні дослідницькі завдання студента переростають у його педагогічний досвід і спонукають до пошуку нових знань і, відповідно, прийняття власних нових рішень.

Одним з методів узагальнення результатів є регулярний опис своєї дослідницької діяльності. У письмовій формі студенти відображають проблемні питання, змістом яких є події з життя групи дітей чи закладу освіти, висновки про власне проведення освітнього процесу, можливості застосування інноваційних освітніх технологій. Письмові рефлексивні аналізи є цінним надбанням майбутнього фахівця, а введення професійного портфоліо протягом педагогічної практики є оптимальним засобом документального запису педагогічного досвіду. Створення портфоліо вимагає допомоги викладачів, керівників практики, методистів, що сприятиме усвідомленню того, що основною метою його підготовки є збір та узагальнення інформації стосовно власної дослідницької роботи, яка надалі зможе бути узагальненою та використаною як для виконання завдань кваліфікаційної роботи, так у майбутній професійній діяльності.

Ефективним є застосування репродуктивного методу навчання, варіативні завдання для семінарських та практичних занять, зміст та форма яких поступово ускладнюються, завдяки чому студенти більше часу проводять в пошуку інформації через вивчення базової основної та додаткової літератури. Саме тут є доцільним поєднання дослідної діяльності

майбутніх бібліотекарів та педагогів, що сприятиме збільшенню ступеню самостійності здобувачів обох спеціальностей при їх готовності до дослідницької діяльності.

Обговорення наслідків проведеної роботи з вивчення першоджерел, базової та додаткової літератури відбувається під час спільної роботи в групі, розв'язання творчих завдань, складання анотацій, рекомендацій до використання матеріалу у процесі проведення різних етапів дослідження. Таким чином відбувається поступове формування дослідницьких умінь у майбутніх фахівців бібліотечної справи та вчителів, вихователів. Студенти, які виконують творчі завдання, отримують чіткі інструкції щодо роботи з науково-методичними джерелами, і на основі отриманої інформації – самостійного вибору теми дослідження, яка є актуальною. Процес роботи над творчим завданням дає можливість набуття вмінь студентів самостійно працювати з рекомендованою літературою, самостійно добирати матеріал педагогічної преси, проводити дослідження, систематизувати й узагальнювати матеріал, укласти портфоліо.

Активний процес взаємодії здобувачів вищої освіти сприятиме не лише отриманню знань, але й формуванню вмінь створення оптимальних умов для розвитку особистісних дослідницьких якостей особистості. На основі отриманих результатів проводяться семінарські заняття, у процесі яких студенти презентують особистісну модель певної проблеми, обговорюють та формулюють перспективи розв'язання поставлених завдань, що забезпечує умови для самореалізації навичок дослідної діяльності учасників освітнього процесу.

Аналіз проведеної роботи дає підстави відмітити, що в результаті теоретичної та практичної підготовки здобувачі вищої освіти оволодівають лише частковими знаннями та вміннями здійснення дослідницької діяльності. Саме тому цей процес вимагає цілісного та системного характеру, внаслідок чого у здобувачів вищої освіти будуть формуватися системні знання та навички дослідницької компетентності.

Необхідно також відмітити недостатню увагу науковців та практиків вищої освіти до формування вольових якостей майбутніх фахівців, вміння творчо підходити до розв'язання професійних завдань, досліджувати причини тих чи інших явищ. Слід звернути увагу на розвиток особистісних якостей дослідника: інтересу до пошуку, зацікавлення до виявлення інновацій, формування мотивації та потреби у дослідницькій діяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, вивчення та узагальнення проблеми формування дослідницької компетентності здобувачі вищої освіти засвідчили, що теоретиками та практиками організації освітньої діяльності ґрунтовно вивчається проблема фахової підготовки, проте такий її аспект як формування дослідницької компетентності було вивчено недостатньо. Узагальнення наукових напрацювань уможливило визначення її сутності та змісту, уточнити базові поняття дослідження.

Аналіз сучасного стану фахової підготовки здобувачів вищої освіти до дослідницької діяльності засвідчив, що наукові розвідки визначають дослідницьку компетентність як складне педагогічне утворення, що охоплює всі сфери професійної діяльності, під час якої засвоюються теоретичні поняття про організацію та проведення дослідницької діяльності, формуються дослідницькі вміння та навички. Відповідно до проблеми нашого дослідження, ми визначаємо дане поняття як сукупність фундаментальних знань про форми, методи та прийоми науково-дослідної діяльності, а також вміння планування, організації та проведення пошукових досліджень у сфері бібліотечної та архівної справи, освіти та виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Процес оволодіння професійними навичками та вміннями як майбутніх педагогів, так фахівців бібліотечної справи неможливий без набуття ними дослідницьких умінь та навичок, у процесі яких здобувач вищої освіти набуває нового рівня професійної компетентності. Адже у процесі якісної організації наукових досліджень у повній мірі здійснюється розумова діяльність, реалізуються пізнавальна та розумова діяльність. Сформованість компетентності охоплює мотиваційно-ціннісний, змістово-процесуальний та дослідницький компоненти, які відображають природну потребу в збагаченні власного досвіду знаннями про дослідницьку діяльність, виявленні інтересу до її проведення; володінні емпіричними та експериментальними методами дослідження; методикою вивчення предмету дослідження; передбачають здатність

майбутнього фахівця здійснювати дослідницьку діяльність та оцінювати її результати за визначеними критеріями.

Для успішного формування зазначених компонентів дослідницької компетентності, на нашу думку, необхідно формувати інформаційну культуру здобувачів, навички правильного використання бібліотечних ресурсів, ефективного опрацювання та використання інформації у процесі здобуття вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Беляєв Ю. І., Стеценко Н. М. Науково-дослідна діяльність студентів у структурі роботи університету. *Педагогічний альманах*. 2010. Випуск 6. С. 188–191.
2. Головань М. С. Сутність та зміст поняття «дослідницька компетентність». *Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі: збірник наукових праць*. Випуск VII. Кривий Ріг : Видавничий відділ НМетАУ, 2012. С. 55–62.
3. Горшкова Л. М. Педагогічні умови формування дослідницької компетентності студентів біологічного профілю. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Сер.: Педагогічні науки. 2015. Випуск 27. С. 78–84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2015_27_16 (дата звернення: 07.09.2020).
4. Мишковська Т.Д. Формування дослідницько-педагогічних умінь студентів в умовах модульної організації процесу навчання: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.01. Тернопіль, 1999. 19 с. URL: <http://library.nuft.edu.ua/ebook/file/myshkovskaTD.pdf> (дата звернення: 07.09.2020).
5. Норкіна О. В. Розвиток дослідницької компетентності педагогів як умова підвищення ефективності дослідно-експериментальної роботи [Електронний ресурс]. URL: <http://conf.kubg.edu.ua/index.php/courses/idpurso/paper/view/92> (дата звернення: 07.09.2020).
6. Проекти стандартів вищої освіти. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/reformaosviti/naukovo-metodichna-radaministerstva/proektistandardiv-vishhoi-osviti.html>. (дата звернення: 07.09.2020).
7. Фенцик О. М., Атрощенко Т. О., Пинзеник О. М. Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи до створення освітнього середовища Нової української школи. *Міжнародний науковий журнал «ОСВІТА І НАУКА»*. Мукачєво-Ченстохова: РВВ МДУ; Гуманістично-природничий університет ім. Яна Длугоша в місті Ченстохові. 2020. Вип. 1 (28). С. 155–160.

References

1. Byelyayev, Yu.I., & Stetsenko, N.M. (2010). Research activities of students in the structure of the university. *Pedagogical almanac*, 6, 188-191. [in Ukrainian].
2. Holovan', M.S. (2012). The essence and content of the concept of "research competence". *Theory and methods of teaching fundamental disciplines in higher education*, VII, 55-62. [in Ukrainian].
3. Horshkova, L.M. (2015). Pedagogical conditions for the formation of research competence of students of biological profile. *Bulletin of Hlukhiv National Pedagogical University named after Oleksandr Dovzhenko. Series: Pedagogical sciences*, 27, 78-84. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2015_27_16. [in Ukrainian].
4. Myshkovska, T.D. (1999). *Formation of research and pedagogical skills of students in the modular organization of the learning process* [Abstract of the dissertation]. Ternopil. Retrieved from: <http://library.nuft.edu.ua/ebook/file/myshkovskaTD.pdf>. [in Ukrainian].
5. Norkina, O.V. Development of research competence of teachers as a condition for increasing the efficiency of research and experimental work. Retrieved from: <http://conf.kubg.edu.ua/index.php/courses/idpurso/paper/view/92>. [in Ukrainian].
6. Draft standards of higher education. Retrieved from: <http://mon.gov.ua/activity/education/reformaosviti/naukovo-metodichna-rada-ministerstva/proektistandardiv-vishhoi-osviti.html>. [in Ukrainian].

7. Fentsyk, O.M., Atroshchenko, T.O., & Pynzenyk, O.M. (2020). Professional training of future primary school teachers to create an educational environment of the New Ukrainian School. *International Scientific Journal "EDUCATION AND SCIENCE"*, 1 (28), 155-160. [in Ukrainian].

FENTSYK Oksana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor Department of Pedagogy of Preschool, Primary Education and Educational Management Mukachevo State University;

PYNZENYK Olena, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor Department of Pedagogy of Preschool, Primary Education and Educational Management, Mukachevo State University.

THE RESEARCH COMPETENCE AS A COMPONENT OF PROFESSIONAL TRAINING OF THE APPLICANTS OF HIGHER EDUCATION

***Abstract.** The reforming and developing of the social and economic conditions of Ukraine has required the implementation of a competency-based approach to the problem of training of applicants of higher education, the formation of their personal professional qualities, abilities, general and professional competencies. The application of the principles of innovative pedagogy involves the formation of research skills and research abilities, as well as their application in various types of educational activities. An important condition for the successful implementation of this task is the acquisition of special knowledge and skills of research, the need for its implementation in the educational process, which is a research competence. The analysis of theoretical and methodological researches of this problem had made it possible to state the increased attention of scientists into the problem of formation of research skills, the presence of certain aspects of the formation of research competence without considering it as a condition for effective achievement of higher education. It is necessary to pay attention into determining the essence of research competence of students, identifying patterns of its formation in the process of professional training. The purpose of the article is to clarify the content of the conception of "research competence", to determine its role in the professional training of applicants of higher education at specialties "Information, Library and Archival Affairs", "Primary Education" and "Preschool Education", designing ways to form it in the educational process at higher educational establishments during the study of disciplines of the cycle of general and professional training. To achieve this goal, we have used such research methods as analysis, synthesis, classification, systematization, comparison and generalization of scientific sources on the formation of research competence of applicants of higher education, study of practical experience – to theoretically substantiate and determine the content and structure of research skills of future librarians and educators of preschool children. According to the results of the study we have defined the conception of research competence as a set of fundamental knowledge about the forms, methods and techniques of research, as well as the ability to plan, organize and conduct research in the field of library and archival affairs, education and upbringing of preschool children. The formation of competence includes motivational and value, content and procedural and research components; possession of empirical and experimental research methods; methodics of studying the subject of research; provide the ability of the future specialist to carry out research activities and evaluate its results according to certain criteria. For the successful formation of these components of research competence, it is necessary to form the information culture of applicants, skills of proper use of library resources, effective processing and use of information in the process of higher education.*

Key words: professional competencies; professional training; research competence; components of research competence.

Одержано редакцією: 10.09.2020 р.
Прийнято до публікації: 21.09.2020 р.